

Б. А. ДЕМ'ЯНЕНКО (Переяслав-Хмельницький)

“КРУГЛИЙ СТІЛ” ПЕРЕЯСЛАВСЬКА РАДА: ІСТОРИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ТА ПОЛІТИЧНІ НАСЛІДКИ

У січні 2004 р. буде відзначатися 350 років Переяславської козацької ради, на якій Військо Запорозьке на чолі з гетьманом Богданом Хмельницьким визнало своїм сувереном московського царя Олексія Михайловича. Ця подія в радянській історичній науці трактувалася як “основна подія всієї української історії, яка здійснила споконвічну мрію українського народу про возз’єднання України з Росією”. Проте у період становлення самостійної України на зламі 1980—90-х рр., що супроводжувався сплеском інтересу громадськості до вітчизняної історії, значення й наслідки Переяславської ради почали кардинально переосмислюватися. Договір між Україною й Московським царем розглядається більшістю сучасних істориків як цілком ординарний військово-політичний союз, у якому обидві сторони брали на себе певні обов’язки. Існує думка, що Переяславський договір був лише одним з епізодів у дипломатичній діяльності Богдана Хмельницького, оскільки гетьман зі згоди царя проводив власну зовнішню політику.

Для відродження історичної істини потрібно відтворити правдиву картину договору 1654 р., передумов і процедури його укладення, розкрити його юридичну природу й політичний характер, а також показати наслідки договору для української історії. Подібне завдання ускладнюється тією обставиною, що на Переяславській раді ніяких документів не було підписано — козаки обмежилися усною присягою на вірність царю. Так звані “переяславські статті”, що дійшли до нас, укладені в жовтні 1659 р. між Юрієм Хмельницьким і царським урядом. Новий гетьман був змушений підписати 14 “давніх статей” (буцімто 1654 р., але насправді сфальсифікованих) і 18 “нових статей”.

До цієї дати в розрізі запланованих заходів у Переяслав-Хмельницькому державному педагогічному університеті ім. Григорія Сковороди 26 лютого 2003 р. проводився “круглий стіл” на тему “Переяславська рада: історичне значення та політичні наслідки”. Організаторами “круглого столу” виступили: Міністерство освіти та науки України, Центр українознавства Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Григорія Сковороди, Національний історико-етнографічний заповідник “Переяслав”, Всеукраїнське товариство “Просвіта” ім. Тараса Шевченка та Національна асоціація українознавців.

З привітальним словом до учасників “круглого столу” звернувся міський голова *Г. Р. Сокур*.

Виступили з доповідями та взяли участь в обговоренні порушених проблем: доктор іст. наук, професор, ректор Переяслав-Хмельницького ДПУ *В. П. Коцур*, доктор іст. наук, професор, директор Центру україно-

знавства Київського національного університету *В. І. Сергійчук*, доктор юрид. наук, професор, народний депутат України *С. Б. Гавриш*, доктор іст. наук, професор, декан факультету гуманітарних наук Національного університету “Києво-Могилянська академія” *В. О. Щербак*, доктор іст. наук, професор Національного університету “Києво-Могилянська академія” *Ю. А. Мицик*, доктор іст. наук, професор Інституту археології НАН України *Л. Л. Залізняк*, доктор іст. наук, професор Київського Славістичного університету *В. П. Шевчук*, доктор філол. наук, професор Переяслав-Хмельницького ДПУ *М. П. Корпанюк*, канд. іст. наук (Інститут історії України НАН України) *Т. В. Чухліб*, канд. іст. наук (Інститут археології НАН України) *Ю. В. Кухарчук*, наукові працівники Національного історико-етнографічного заповідника “Переяслав”.

По завершенні роботи “круглого столу” учасники відвідали історичний музей та пам’ятні місця міста, пов’язані з Переяславською радою.